

УДК 336.58

Г.В. Ціх, канд.екон.наук., доц.

Н.М. Гарматій, канд.екон.наук., доц.

С.В. Гарматій, аспірант

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ЗОВНІШНІ ЗАГРОЗИ, ЯК ІНДИКАТОРИ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ ДО ШЛЯХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ВСІХ ПРОЦЕСІВ

Halyna Tsikh, Ph.D., Assoc. Prof.

Nataliya Harmatiy, Ph.D., Assoc. Prof.

Sergii Harmatii

EXTERNAL THREATS AS INDICATORS OF TECHNOLOGICAL COUPLES IN THE WORLD ECONOMY TOWARDS DIGITALIZATION OF ALL PROCESSES

Багато відомих світових та вітчизняних науковців досліджували довгі хвилі коливань в економіці (35-50 років), такі як Й. Шумпетер, М.Туган-Барановський, Кондратьєв, Колдор. А також слід відмітити дослідження коливань довгих хвиль в економіці Є.Слуцького, теорія досліджень впливу кризових явищ глобального масштабу, якнайкраще пояснює ситуацію яка зараз відбувається як в світовій економіці, так і в національній. Теорія імпульсного підходу до коливань в економіці в довготривалих періодах, ґрунтується на його працях. Згідно з підходом "імпульс — розповсюдження", економіка стикається із великою кількістю імпульсів, які дають поштовх циклічним коливанням. Поширення цих коливань за допомогою дії мультиплікатора та акселератора повинно мати затухаючий характер. Але, оскільки подібних імпульсів багато, то економічна система, відчуваючи постійні зовнішні поштовхи (наукові відкриття, зміна політичних сил, що прийшли до влади, різкі зміни відносних цін на ті чи інші блага, війни та революції тощо), опиняється в ситуації, що характеризується постійними циклічними коливаннями різної сили та тривалості. Таким чином, поштовхом до виникнення циклічних коливань виступають зовнішні причини, а механізми їхнього розповсюдження описуються внутрішніми факторами[2].

Згідно з теорією Є.Слуцького вся світова економіка розвивається або еволюційним шляхом або не еволюційним шляхом, і повна зміна технологій відбудеться за 40-45 років, якщо це не відбувається еволюційним шляхом, то все одно відбудеться, але вже «імпульсним» шляхом, через:

- ✓ природні катаклізми;
- ✓ зміна політичного устрою, або революції;
- ✓ непрогнозовані зовнішні загрози(в нашому випадку пандемії)і т.д.

Тобто за теорією Є.Слуцького, пандемія Covid-19, яку ми можемо віднести до непрогнозованих зовнішніх факторів, на нашу думку фактично є технологічним переворотом всієї світової економіки, і в першу чергу «цифровізації» всіх сфер діяльності, для зменшення людського впливу у ланцюгових виробничих процесах. Ми бачимо, що економіка ввійшла в новий виток розвитку та трансформацій всіх галузей та секторів. Якщо брати конкретно нашу країну, то революція «гідності» 2014 року, знову ж таки «імпульсний» вплив на економіку, на нашу думку згідно теорії Є. Слуцького не був випадковий. Якщо запитати, а коли до 2014 року оновлювали основні фонди на заводах та великих корпораціях, а відповідь очевидна: близько 45 років тому, а оскільки «еволюційним» шляхом оновити застріле матеріально та морально обладнання не виходило, то «імпульсна» подія, заставила хоча би галузь, яка відноситься до оборонної сфери, запрацювати на повну потужність, почали випускати

військову техніку, оптику, обладнання, військові форми і т.д, за законом синергетики, запрацювало багато галузей, дотичних до оборонної в Україні. Якщо знову ж таки всі запитують, звідки взялася ця пандемія Covid-19, а якщо запитати коли в нас у лікарнях оновлювалося обладнання-відповідь 45 років тому приблизно, бо це ще все старе «радянське» обладнання та технології, і знову ж таки за законом Є.Слуцького, дана криза була фактично прогнозована, і на нашу думку є по факту технологічним переворотом в першу чергу зараз у галузі медицини та цифрових технологій.

Тепер оскільки ми знаємо з якими факторами ми маємо справу, можливо прийняти міри для аналізу ситуації та здійснення прогнозів, хоча би на короткострокову перспективу.

Глобальна економіка наближається до однієї з найсерйозніших рецесій в історії: за прогнозами Міжнародного валютного фонду, падіння світового валового внутрішнього продукту у 2020 році очікується на рівні 3 відсотки, що перевищує падіння 2008—2009 років. Глобальні ринки товарів та послуг, капіталу та робочої сили змінюються: з'являються нові торгові бар'єри, знижуються обсяги міжнародних інвестицій та руху робочої сили. В Україні, яка завжди була більш вразливою до кризових явищ, падіння валового внутрішнього продукту прогнозується на рівні 4,8 відсотка [1].(рисунок 1).

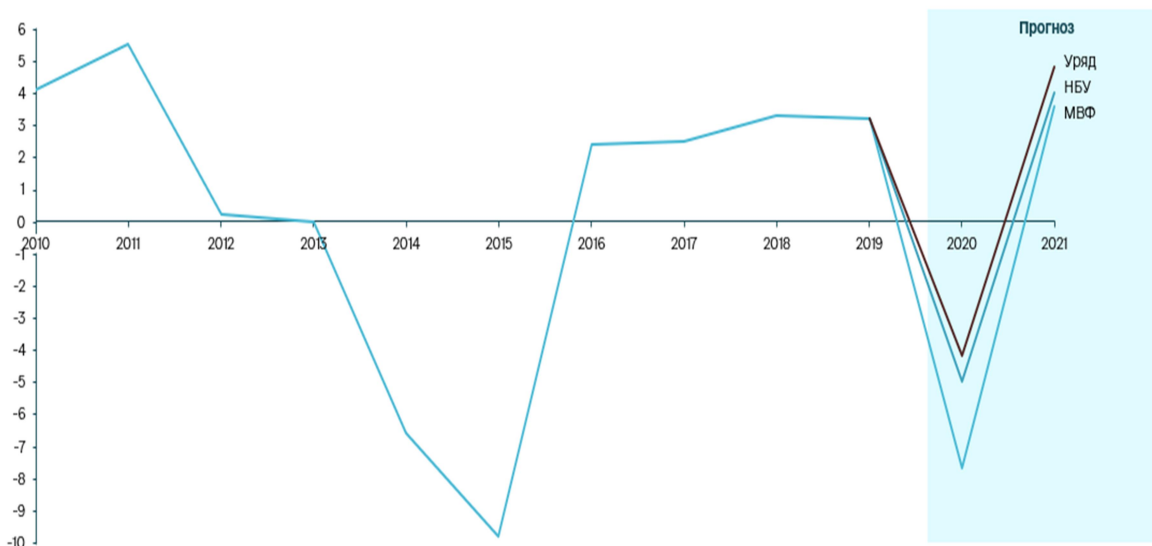

Рис. 1. Динаміка валового внутрішнього продукту України за період 2010-2020р.

Джерело: Основні прогнози макроекономічних і соціального розвитку України на 2020 рік, схвалені постановою Кабінету Міністрів України від 15 травня 2019 р. № 555, Інфляційний звіт Національного банку України за квітень 2020 року, IMF World Economic Outlook (April 2020).[3].

Для вироблення певного алгоритму дій Уряд запропонував програму, по заходах, щодо дій, враховуючи сучасні виклики у вигляді пандемії Covid-19.

Розуміючи невідворотність змін у глобальному та національному контексті, поряд із впровадженням заходів для відновлення виробництва та розв'язання поточних проблем зростання рівня безробіття, підтримки та захисту інтересів вітчизняних виробників на ринку України, а також захисту та просування українських товарів на зовнішні ринки, в рамках цієї Програми планується здійснити системні заходи економічного стимулювання для цифровізації економіки, впровадження інновацій та створення робочих місць “Індустрії 4.0” в тих секторах економіки, які не лише здатні надати відчутний поштовх для розвитку економіки в період постпандемії, а і стати рушіями стійкого довгострокового зростання. За оцінкою Мінекономіки, на кінець 2019

року частка цифрової економіки у валовому внутрішньому продукті України становить 4,36 відсотка, що на 0,86 відсоткового пункта вище, ніж у 2015 році.[1].

Розв'язання зазначених проблем та стимулювання економічного зростання можливо здійснити, базуючись насамперед на наукових та інноваційних засадах та з урахуванням положень Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526 [3].

Рис.2. Алгоритм програми Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р.[1].

Крім того, сформовано зведений перелік пріоритетних видів економічної діяльності за таким алгоритмом:

- визначено індекс ефективності видів економічної діяльності на основі показників, що характеризують ефективність виробництва та рівень розвитку ринку праці: частки зайнятості у галузі, частки валової доданої вартості в обсягах випуску продукції галузі, співвідношення продуктивності праці виду економічної діяльності до середньої продуктивності праці по економіці, оберненої величини частки імпорту у проміжному споживанні галузі; на другому етапі після виключення з розгляду видів економічної діяльності з найнижчою ефективністю сформовано перелік видів економічної діяльності, виробництво товарів та послуг яких повинно бути налагоджено в державі за повним виробничим циклом у критичних умовах ізоляції держави та для забезпечення безпеки життєдіяльності під час запровадження обмежувальних заходів усередині держави та у світі або окремих державах—партнерах .

Література:

1. Державна програма стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020—2022 роки

2. Р.М. Рогатинський, Н. М. Гарматій ./ Дослідження циклічності розвитку економіки України та прогнозного вектору майбутніх станів ВВП IV Міжнародна науково-методична конференція «Форум молодих економістів-кібернетиків „Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід“». Львів. 2015р. С.57-58.

3. Офіційний вісник України, 2019 р., № 53, ст.1832